

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

Neperiodinis leidinys No 3 Berne, 1951 m. gruodžio 22 d.

SVEIKINAME ŠVEICARIJOS LIETUVIŠKOSIOS ŠEIMOS NARIUS,
SULAUKUS KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR NAUJŲ METŲ !

○ - ○ - ○ - ○

: - : AŠTUNTOSIOS KALĖDOS TREMPTYJE : - : J. KAPININIS

Kas nelaukdavo ir kas nemégdavo nepriklausomojo gyvenimo laikais jaukių ir malonių Kalėdų švenčių!... Ir dideli ir maži, ir seni ir jauni laukdavo šios šventės ir džiaugdavosi jos sulaukę. Ramiai laikais per Kalėdų šventes visų veidus gaubdavo šventiška nuotaika, iš visų širdžių skambėdavo džiaugsmo akordai... Kalėdos buvo tada jauki krikščioniškų šeimų vienybės ir meilės šventė. Kiekvienas šeimos narys, kad ir toliausia gyvena, stengda si tėvų pastogėje valgyti kūčias ir gimtinės bažnyčioje dalyvauti drauge su namiškiais bernelių Mišiose.

1951 m. Kalėdos - mums jau aštuntosios Kalėdos tremtyje! Ar jos bus jau paskutinės tremtyje, vienas Dievas težino... Iki šiol nepaliovėme minėję šią krikščionybės šventę, kiek tik aplinkybės leido, lietuviškoje aplinkoje, su mums brangiomis lietuviškomis tradicijomis, kur bent dalinai stengėmės atgaminti seniau išgyventas nuotaikas. Ir šiai metais laušime savo šeimose prie lietuviško kūčių stalo plotkelę ir dalinsimės jąja su savo artimaisiais, draugais ir bičiuliais krikščioniškosios vienybės ir meilės ženklan.

Ir šiai metais, laužiant Kūčių plotkelę, mūsų sieloje sukils stipri prisiminimų bangą apie praeities Kūčių bei Kalėdų išgyvenimus Tėvynėje. Savo vaizduotėje matysime tėvų namuose kūčių stalą su kvepiančiu tėviškės pievų šienu, uždengtu balta kaip sniegas linine drobule, rūpestingų motinos ir sesučių rankų paruoštais lietuviškais valgiais, prie kurio galio sėsdavo tėtis, o šalia jo dešinėje mama, toliau seneliai, broliai, sesers ir namų tarnai. Kaip jausdavomės laimingi, visi sveiki gyvi drauge sulaukę Dievo Sūnaus Gimimo šventės! Mūsų mintys skris į Nemuno šali, kur ten dabar nepaliauja siausti pūga, kur ašarų toliai migloti, kur motinos gaili ašara rieda ant baltos kūčių plotkelės, kur ant Tėvynės baltų sniego laukų sruvena jos sūnų brangaus kraujo lašai... Mūsų širdis su nerimu klausia: ar mūsų brangūs tėveliai, broliai ir sesers ten tebera? O gal jau nublokšti kur į svetimos žemės gilumas létai mirčiai?...

Ramų ir šventą Kūčių vakarą prisiminsime ir visus po platujį pasaulį išblaškytus mūsų Tėvynės sūnus ir dukteris, su kuriais mus riša bendri ideali, bendri teisėti lūkesčiai bei šviesiau pradedanti spindėti vilties žvaigždė.

Naujųjų Metų angoje vieni kitiems tvirtai paspausime dešinę ir nuoširdžiai palinkésime laimingą 1952 metų, maloninges Viešpaties globos tremtyje ir nepalaužiamos vilties kaip galint greičiau išvysti skaidresnę Tėvynės padangę.

- - - - -

SENO, BET KARTU IR NAUJOS TIESOS

Ištraukos iš Adomo Mickevičiaus

Tautos ir peregrinacijos knygos). Pasimokymas tremtyje.

Išeivis, buvai turtingas, o dabar štai kenti neturtą ir skurdą, kad pa-intum, kas yra neturtas ir skurdas ir kėd, sugrižęs į kraštą, galėtum tar-i: neturteliai ir vargšai yra mano turto dalyviai.

Išeivi, leidinėjai įstatymus ir turėjai teisę į (karaliaus) karūną, o štai svetimoje šalyje esi be teisés globos, kad pažintum neteisybę, o sugrižęs į kraštą tartum: svetimšliai drauge su manim yra įstatymu leidžiamosios valdžios dalyviai.

Išeivi, buvai mokytas, o štai mokslai, kuriuos branginai, pasidarė tau nenaudingi, o kurių nemégai brangini dabar, kad pažintum kas yra šios žemės mokslas, o grįžęs į savo kraštą tartum: prasčiokėliai yra mano moksladraugiai.

D i d i e j i k a r o l a i v a i i r ž v e j u l a i v e l i s .
Plaukė per jūrą didieji karo laivai ir vienas mažas žvejų laivelis. O buvo rudens audrotas metas; tokiu laiku laivas juo didesnis juo saugesnis ir juo mažesnis juo pavojingesnis. Dėlto žmonės nuo pakrantės tarė: laimingi didžiujų laivų jūreiviai! Vargas žvejų laivelio jūrininkams rudens metu! Bet žmonės pakrantėje nežinojo, kad didžiujų laivų jūrininkai pasigérė ir sukilo ir sudaužė irankius, per kuriuos vairininkas žiūri žvaigždes, ir sulaužė magnetinę jūreivių adatą. O laivai tuo tarpu atrodė taip pat galingi, kaip ir pirmiau.

Tačiau negalėdami matyti žvaigždės danguje ir nebeturėdami magnetinės adatos, didieji laivai paklydo ir nuskendo. O žvejų laivelis, žiūrėdamas į daug ir i adatą, nepaklydo ir priplaukė krantą. Ir nors susidaužė pakrantėje, išsigelbėjo žmonės ir išgelbėjo savo prietaisus ir savo adatą. O laivai jie pasistatys iš naujo.

Ir pasirodė, kad laivų didumas ir galingumas yra geras, tačiau be žvaigždės ir kompaso yra niekis.

O tremties (peregrinacijoš) žvai gždė yra dangiškas tikėjimas, o magnetinė adata yra Tėvynės meilė. Žvaigždė šviečia visiems, o adata rikiuoja visada į šiaurę. O betgi su ta adata galima yra plaukioti ir rytuose ir vakaruose, o be jos ir šiaurės jūroje ateis paklydimas ir sudužimas. Dėlto su meile ir tikėjimu mūsų tremties laivai išplauks, o be meilės ir be tikėjimo tautos galingos ir karingos suklys ir susiskaldys.

O kas iš jų išsigelbės, nebeatstatys laivo.

(Sena politiniu sroviu taktika) Nu o d a i. Esame įsitikinę, kad visi mūsų savitarpinimai kaltinimai, tikri ar netikri, teka visada iš gryno šaltinio, iš noro tarnauti Tėvynės ir laisvės reikalams; bet mes imamės piktų ginklu, kovodami asmenine neapykanta ir klasta. Yra tai sena politikos rutinistų taktika, nudevēta, nieko neverta. Kick tai žmonių gaivina savyje ir glamor a neapykantą kaip brangių ypatybę, kaip tvirto budo žymę, ir gamina sau nuodus, kaip baisų ginklą. Fatalinė klaida: nes asmenų neapykanta griaužia išpalengva sielą ir silpnina jėgas, kaip vėžio krimtimas. Nuodus teikia gamta šliaužiantiems tvariniams; stipriausieji jų neturi.

Didžiosios tautos savo galingumo laikais buvo žinomas švelniu ir nekeršingu charakteriu. Gi sunickšėjusi tauta, smukimo metu, buvo naminių kivircų ir privatinių kerštų sėdyba.

(Ten pat) - S p a u d a i r m e l a s . Niekas taip nenusilpnina spaudinto žodžio, kaip melas; ir tiesos klausosi šiandien žmonės su atsargumu arba leidžia pro šali, kaip įtartiną. Seniau (senojoje Lietuviu - Lenkų Respublikoje) pas mus buvo laisvė spaudai didesnė, kaip kitur kur Europoje, nes kas turėjo pilietybės teises, galėjo steigtis spaustuvę ir skelbti ką norėjo. Tautiečių jautrumas buvo bāsi cenzūra. Regimai spauda nebuvo piktai naudojama, jei likosi mums priežodis: Tiesa, nes atspausdinta. O spaudos reikšmė buvo tokia, kad rinkimų metu viena pati knygutė Mykolą Korybutą iškélé į sostą. Vėliau daug kas pasikcitetė; dabar girdime sakant: Mcluoja kaip iš knygos.

: o o o :

Visuotinis Šveicarijos Lietuviu Bendruomenės narių susirinkimas numatomas Züriche apie vasario mén. viduri.

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ GYVENIMO KRONIKA

Kun. prel. prof. Kazimieras Šaulys, gyvenęs Lugano, 1952 m. sausio 16 d. minės garbingą 80 metų amžiaus sukaktį. Kun. prel. Šaulys, Kauno Arkivyskupijos Generalvikaras, yra pasirašęs Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo aktą 1918 m. Vasario 16 d. Jo adresas: Lugano. Via Calloni 14.

Plačiau apie didžiai gerbiamąjį Jubiliatą parašysime kitame mūsų leidinio numeryje, kuris išeis Vasario 16 d. suakčiai.

Nuoširdžiai sveikiname Jo Prakilnybę garbingojo jubiliejaus proga ir linkimo sugrižti į Laisvą Lietuvą, kurios labui Jubiliatas yra paskyres daug savo ilgo gyvenimo metų.

Ministeris Stasys Lozoraitis, Lietuvos Diplomatijos Šefas, griždamas iš Vokietijos, š. m. spalių m. pabaigoje kelias dienas praleido Šveicarijoje.

Martynas Brakas, Vykdamosios Tarybos narys, spalių m. viduryje buvo atvykęs iš Vokietijos į Šveicariją ir sustojęs Bernc pas savo studijų bičiuli Dr. A. Geruti. Buvo aptarti klausimai, susiję su pasinaudojimu Lietuviai Bibliografinio Archyvo Šveicarijoje turima dokumentacija. M. Brakas yra kilęs iš Mažosios Lietuvos.

Kalėdoms į Šveicariją atvažiuoja Vykdamosios Tarybos narys T. Šidiškis.

Dailininkas Jonas Mackevičius. Nors lietuvių skaičius dėl emigracijos nuolat mažėja, bet poreitą pavasarį susilaukėme naujų tauticčių. Šveicarų vyriausybė įsileido kelis lietuvius ir pasiėmė juos globoti. Tarp naujų Šveicarijos lietuvių bendruomenės narių ypač pažymėtinės dailininkas Jonas Mackevičius, viena ryškiausių žvai gždžių lietuviškoje dailės meno padangėje. Supažindinsime mūsų lietuvišką šeimą su naujuoju garbingu nariu. Jo ilgas ir turiningas gyvenimo kelias parodys, jog ir svetur gyvenant galima išlaikyti tautines savybes ir tarnauti savo tautai.

Jonas Mackevičius gimė 1872 m. birželio 18 d. Ryguvoje. Nors iš jaunų dienų turėjo palinkimą priec meno, bet negalėjo dėl lėšų stokos toje srityje mokytis, todėl teko pasirinkti vaistininko darbą. Atvykęs egzaminu laikyti į Maskvą, Mackevičius ten aplankė vicon dailės galeriją, kuri paliko jaunuoliui tokį gilų įspūdį, jog jis apsisprendė pasidaryti dailininku. Su keliais rubliais nuvyko į Petrapili ir 1891-1901 m. laikotarpyje baigė net tris meno mokyklas: dailci skatinti mokyklą - 1894 m., kunigaikštystės Teniševos dailės studiją - 1896 m. ir imperatoriškąją dailės akademiją - 1901 m. Kaip talonti as dailininkas Mackevičius savo kūryba jau anksti atkreipė į save meno pasaulio dėmesį. Apie tai liudija faktas, kad jo tapytas Romanovų giminės 300 metų sukaktvių proga caro Nikalojaus II portretas buvo pripažintas geriausiu ir atspaustas kaipo jubiliejinis leidinys.

Sustiprėjės materiališkai, dailininkas tais laikais daug keliavo, lankydamas visus žymiausius Europos meno centrus. Taip pat aplankė Mažąją Aziją, Palestiną, Egyptą ir kt. kraštus, iš kur parsivežė daug savo tapytų paveikslų. Mackevičiui esant Capri saloje, 1914 m. ji ten užklupo pirmasis pasauliniis karas. Iš Italijos dail. Mackevičius 1929 m. grįžo į Lietuvą.

J. Mackevičius nickada nonutraukė ryšių su Tėvynė ir neįpaskendo svetimybėse. Dar 1907 m. jis dalyvavo Vilniaus dailės parodoje, o vėliau išstojo į Lietuviai Dailės Draugiją. 1924 ir 1926 m. Kaune bei kituose miestuose surėngtos jo dailės parodos susilaukė didžiulio pasiseckimo. Pagaliau, likvidavęs savo atelier, jis 1929 m. galutinai grįžo į Lietuvą ir čia išsigjungė į meno gyvenimą. Visą oīlę jo kūrinių yra išsigijęs Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejus, īvairios švietimo ir kultūros īstaigos bei privatiniai asmenys. Jis yra nutapęs nemažą istorinių kompozicijų, be to, pasižynęjės ir bažnytilio meno srityje. J. Mackevičius yra rečio produktingumo dailininkas, jis yra sukūręs kelių tūkstančių paveikslų. Pagaliau, jis yra prisidėjęs priec jaučiosios dailininkų kartos auklėjimo, nuo 1929 iki 1940 m. išbuvęs Kauno Meno mokyklos mokytoju.

- 4 -

Dailininkas Jonas Mackvičius, lietuvių meno gyvenime palikęs gilių išpaudų, cina ašuoniasdėsintuosius gyvenimo metus. Kai "Ziburiuose" buvo minima dailininko 75 m. sukaktis, jis apie savo išsireiškė: "... jaučiuos tebesąs jaunos dvasios ir kūrybiškai pajėgus. Išlaikyti visą gyvenimą jauną dvasią ir nepalūžusią kūrybinę valią, - štai kur glūdi nonininko "amžinos jaunystės paslaptis" bei jo gyvenimo laimė".

Švcicarijos Lietuvių Bendruomenė linki savo naujan nariui dar daug metų išlaikyti jauną dvasią ir susilaikti tos dienos, kada galės grižti į girtąjį kraštą.

Institut du Sacré-Cœur, Estavayer-le-Lac. Ši pasižynėjusi auklėjimo įstaiga, vedana Ingénierie Sv. Kryžiaus sosolių, kur jau antri metai kapelionauja kun. Dr. J. Navickas, birželio 19 d. surongė puikiai pavykusią kapeliono šventę. Prasidėjo ryta iškilningoniš pamaldomis instituto koplyčioje. I kapeliono pagorbinui suruoštus pictus pakvicsta gražus būrys dekanato kunigų.

Vakarc surengta meninė dalis su svetkinimais bei linkėjimais, kuri tikrai vorta dėmosio, nos tai buvo draugo ir gražus lietuviškumo pademonstravimas, suruoštas instituto sosolių ir jų auklėtinų, kurių čia yra apie 280 būčių iš visų Šveicarijos kantonų ir dar iš Vokietijos, Italijos ir Francūzijos. Meniskai atvaizduota kankinė Lietuva, kurios sunuris pagalbos ranką tiosia Šveicarija. Pirmas pavcikslas parangtas lietuviškos gantos fone, scenos viršuje scselės pažybos mokytojos nupaišyta Lietuvos vytis, mokinė, vaizduojanti kankinę Lietuvą, apsivilkusi lietuviškais tautiniais rūbais, specialiai tam sosolių pasiūtais. Pirmojo pavciksllo pradžioje sosclė muzikos mokytoja paskaribino Lietuvos himnā, o vėliau dabartinę religinę Lietuvos padėti vaizduojant, ta pati mokytoja harmonija pagrojo jos pačios suharmonizuotą "Marija, Marija". Antrojo pavciksllo pradžioje, kuris atvaizdavo, kaip Šveicarija suteikia kankinės Lietuvos sunuris pricbėgos globą, suskambėjo Šveicarijos himnas "Sur nos monts quand le soleil...". Si meninė dalis, kuri pavadinta "Aš turiu dvi tėvynes", visionis dalyviamas padarė gilų ir jaudinančių išpūdių.

Instituto mokinės savo kapelionui šios šventės proga įteikė didelę maldu puokštę, kurią jis paskyrė kenčiančiai Lietuvai. Marijos Sodalicia savo Kun. Direktoriui įteikė piniginę auką, kurios dalį nusiuntė Dicpholzo 16 Vasario gimnazijai, o kitą dalį skurstantiniams mūsų tautiečiams Vokietijoje.

Ponia Irina Kaestli-Augovičiūtė, Šveicarijos generalinio konsulio Montrealyje žmona, percią vasarą buvo atvykusi Šveicarijon. Aplankė savo tėvus - pulk. med. dr. J. Augovičių ir motina, gyv., Wilyje, St. Galleno kantone, broli Kostą, med. dr., besigydantį Davoso, ir brolicnę med. dr. Augovičienę, percią pavasari atvykusią į Šveicariją.

trys nauji lietuvių daktarai. Šiais metais net trys lietuvių baigė medicinos studijas ir, išlaikę kvotinus, gavo medicinos daktarų laipsni: Jonė Pečiulionytė, Züricho, J. Steponavičius ir A. Žukauskas Berno. Linkime naujienas akademikams goriausio pasiseikimo!

Dr. A. Žukauskas išvyko pas tėvus į Amerikos Jungtines Valstybes.

Aldona Erctaite, dirbusi porą metų Züricho teatro vaidyboje, percią vasarą išsikėlė į Mannheimą tam pačiam darbui dirbtin.

Mirė Juozas Gabrys. Š. m. liepos n. 26 d. savo ūkyje "La Chaux", tics Vevoy, staigiai mirė Juozas Gabrys-Paršaitis. Vėlionis buvo palaidotas liepos n. 28 d. Moillesaulaz kapinėse, Monts de Corsier.

Juozas Gabrys gimė 1880 m. vasario 22 d. Garliavoje, Kauno apskr. Už lietuvišką veikinį jis 1899 m. buvo pašalintas iš Marijampolės gimnazijos, 6 mėnesius kalintas, o paskui ištrentas Rusijon. Odojoje įsigijo brandos atestatą ir tonykščiame universitete studijavo teisę. Gabrys veikliai dalyvavo 1905 m. revoliuciniame sąjudyje ir Didžiajame Vilniaus Seime. Baigęs 1907 m. Odojoje teisių mokslius, Gabrys tais pat metais išvyko Paryžiun, kur 1911 m. įstoigė Lietuvių Informacijų Biurą. Jis anais laikais daug prisidėjo

apic Lietuvos teisių gynimo tarptautinėjo, išterpdančias lietuvių tautos kovą už laisvę iki kitų pavergtujų tautų sąjūdį. Tam tikslui Paryžiuje buvo įsteigta Pavergtujų Tautų Sąjunga (Union des Nationalités), kuri leidino leidinių "Annales des Nationalités". 1915 m. Lietuvių Informacijų Biuras ir Pavergtujų Tautų Sąjunga išikurė Šveicarijoje, kur toliau buvo leidžiamas Gabrio redaguočio leidinių: "Pro Lituania" ir "Annales des Nationalités". Gabrys taip pat aktingai dalyvavo lietuvių konferencijose Lausanne mieste, kurias atvyko atstovai iš tuo metu vokicčių užintos Lietuvos ir iš Amerikos.

Lietuvai atstačius noprisklausomybę, Gabrys nuo bendrojo valstybinio darbo atskilo. Kuri laiką išbuvo Lietuvos generaliniu konsulu Karaliaučiuje, vėliau daugiausia gyveno Šveicarijoje, kur netoli Vevey turėjo nuosavybę. Jcigu jau ir anksčiau J. Gabrio veikla buvo įvairiai vertinama, tai paskutiniaisiais metais jo veikimas išsaukė nemaža kritikos. Tačiau palikino istorijai sudaryti bešališką nuomonę apie vėlionies asmenį ir jo veikiną. Kaip ten būtų, ypač pirmojo pasaulinio karo metu J. Gabrys nudirbo lietuvių tautai naudingą darbą.

Iš Juozo Gabrio publicistinių ir literatūrinių darbų palickančnę vortei turi Dr. Vinco Kudirkos raštų surdagavinas (1910 m. išleista Amerikoje 6 tom).

Lingiu šcina liepos m. 18 d. išvyko iš Šveicarijos ir per Vokietiją išplaukė į Kanadą.

Stasys Drunas, gyv. Grotzenbach (Kt. Solothurn), kurio žmona Šveicarė, rugpjūčio 2 d. susilaukė dvičių ipėdinių, kuriuos pakrikštijo Kun. Dr. J. Nauvickas vicos parapijos bažnyčioje rugsėjo 2 d. Stasio ir Felikso vardais. Tuoj pat po sunos atliktos iškilmingos krikšto apeigos darė gražų išpuodi ir po jų sekė jaukios vaišės namuose. Tėvai jaučiasi laimingi ir džiaugiasi šiąja dienovo dovana.

Koliautojas aplink pasauli. Gruodžio m. viduryje Šveicarijon buvo atkeliavęs nūsų tautictis Stanis Urmanas, pasiryžęs pėščias apkeliauti aplink pasauli. Savo laiku tarnavęs Lietuvos kariuomenėje, jis vėliau išstojo į prancūzų svetimšalių legioną, paskun karo metu buvo vokicčių išsiuistas į rytų frontą ir pateko bolševikų nclaisvén. Klaikiosc salygosc išbuvo tris metus Siberijo, Urmanas iš darbų pabėgo ir per Kiniją pasiekė Indokiniją, iš kur grižo į Prancūziją. 1949 m. pradėjęs kolionę, jis ligšiol perėjo kono visus Euruos kraštus ir jau nukoliavo su viršum 25.000 kilometrų. Šis savotiškas pasiūylis yra nunatęs atlikti 100.000 kilometrų kolionę! Iš Šveicarijon jis perėja žada vykti Australijon. Apie nūsų tauticčio kolionę plėčiai raše vienai cilė Šveicarų laikraščių.

Atsišaukinas į Šveicarijoje gyvenusius tauticčius. Šveicarija yra prielobusi kolis lietuvius ligonių bei senyvo amžiaus asmenis. Kai kurie jų račiakalingi nuolatinės nedžiaginių paramos ir iš nūsų pusės. Yra kilusi intis, ar jiems į pagalbą galėtų atciti tauticčiai, kurie anksčiau buvo supaidę prieglobstį Šveicarijoje, o paskum išmigravo į užjūri? Gal, pav., Kudirkos Jungtinės Valstybės, Kanadoje ir Australijoje išikurę tauticčiai, išsikiau gyvenę Šveicarijoje, galėtų pasiinti po vieną Šveicarijos lietuvių globon? Lauksime atsiliepsiant!

"Trentis", vienintelis Europoje cinas lietuviškas leidinys, skiriamas kurio vieno krašto tauticčiams - trentiniams, nuo Naujų Motų bus leidžiamas kartą per néncių. Kviečiamo visus Šveicarijos Lietuvių Bondruonės narius laikraštį užsisakyti. Pronumeratos kaina - 4 vokicčių markės per metų. Laikraštis išcina Vokietijoje, o jo adresas tokis: (13 b) Morningon, strfach 2.

Loidžia: Šveicarijos Lietuvių Bondruonės Valdyba. Sekretariato adresas: Zürich - Höngg. Hohenzollernstr. 23

Rodaguojant: Dr. A. Gerutis. Bern. Spittelstr. 22

Rankraščio teisėmis atspausdinta 150 egzempliorių.